

1980

N

12

14 W

ORATIO FVNEBRIS,
QVVM
SERENISSIMO PRINCIPI ET DOMINO,
DOMINO
EMMANVELI
LEBRECHTO,
DVCI SAXONIAE, ANGRIAE ET WEST-
PHALIAE, COMITI ASCANIAE ET NIEN-
BVRGI, DOMINO BERENBVRGI ET,
SERVESTAE ETC. ETC. ETC.

PIE PLACIDEQVE DEFVNCTO.
SOLENNITER IVSTA FIERENT,

IN TEMPLO ARCIS
VITEMBERGAE,

ADD. XXVIII AVGVSTI A. C. clbJcccIII,
IPSO SOLEMNI EXEQVIARVM DIE,

HABITA

AB

ABRAAMO VATERO,

VITEMBERGENSI, PHIL. ET MED. STUD.

VITEMBERGAE,
EX OFFICINA HAKIANA.

SERENISSIMAE PRINCIPI ET
DOMINAE,
DN. GISELAE
AGNETI,

DUCI SAXONIAE, ANGRICAE ET WESTPHALIAE,
COMITI ASCANIAE ET NIENBURGI,
ET SERVESTAE, ETC. ETC.

ITEMQUE
SERENISSIMORVM FRATRVM
PARI,

DN. LEOPOLDO,

PRINCIPATVS ANHALTINO COETHENENSIS HEREDI,
ET

DN. AVGVSTO
LVDOVICO,

PRINCIPIBVS IUVENTVTIS,
VT ET

SERENISSIMIS FILIABVS,
ELEON. VILHELMINAE,

ET
CHRISTIANAE CAROLAE,

SORORIBVS GERMANIS, PRINCIPIBVS VIRAGINIBVS,
ANHALTINIS

D. D. D.
SERENISSIMAE FAMILIAE

DEVOTISSIMVS CLIENS,
ABRAAMVS VATER,
VITEMBERGENSIS, PHIL. ET MED. STVD.

80 N 12

AK
f

PRORECTOR MAGNIFICE,

PERILLVSTRES
LIBERI BARONES,

PATRES CONSCRIPTI,

TUQUE FLORENTISSIMA

CIVIVM ACADEMICORVM CORONA.

I quid est, quod in homine aestima-
ri iuxta ac laudibus efferrī debet, non
aliud id esse existimare licet, quam or-
namenta virtutum et naturae dotes,
quibus alii praecedere alios, ab iisque
se distinguere videntur. Eas vero hoc magis in
PRINCIPIBVS mirari convenit, quo altius supra
communem hominum conditionem evectos,
suaeque DIVINITATI proximos esse voluit DEVS IM-
MORTALIS. Neminem fugiunt monumenta, et po-
sitae magno labore ac pretio statuae, quas Grae-
cis Romanisque amor pariter ac pietas in suos ex-
pressit Heroas. Nemini obscura, nedum igno-
ta

A

ta possunt esse scripta, diurnitate temporis ad nos quoque transmissa, quibus suorum REGVM et IMPERATORVM maximas ac prope divinas virtutes concelebrare maiores voluerunt. Quare suam merito pietatem tuentur cives, qui PRINCIPVM suorum laudes ab interitu et oblivione vindicant, horum praesertim, qui praematura morte erepti, virtutum suarum una fructum eripuerunt. Reputant hoc secum, iacturamque PRINCIPIS sui dolent ANHALTINI, et hodie ei iusta faciunt, quem amarunt constanter, et fide coluerunt religiose, quemque non optare meliorem, nec sperare indulgentiorem potuerunt. EMMANVELEM LEBRECHTVM dico, SERENISSIMVM Anhaltinae gentis, Coethanae propaginis, PRINCIPEM piium, sapientem, et benignum, in quo nihil, praeter longioris vitae spatium, desideramus. Cuius facti acerbitas tanto in patriam iniquior existimanda est, quanto maiori stirpe oriundum PRINCIPEM eripuit, EMMANVELEM LEBRECHTVM, qui et antiquitate, et gloria maiorum cum maximis quibusque Germaniae familiis contendere potuisset, cum quo universa domus metu luctuque prope exanimata est, et velut misso de coelo fulmine percussa, pristinoque felicitatis culmine deie-

deiecta iacet. O tristes subitaeque rerum humana-
rum vicissitudines ! O PRINCIPEM coelesti-
bus ornamentis condecoratum ! cuius ex hac vita
discessus eo gravius vulneravit omnes, quo diffi-
ciliora sunt remedia luctus quaerenda, praesidia-
que labentis fortunae comparanda. Quam infan-
nabilis sit plaga, quae nobis est inflicta, et quam
irreparabilem cives fecerint iacturam, omnes iux-
ta mecum sciunt, et merito complorant. Nam
PRINCIPEM amissimus, qui cum admirandae
virtutis, qua vivus pollebat, tum legendae nobis
miseriae, quam deprecari volebamus, necessita-
tem imponit. Hic se ostendunt inusitatae pror-
sus naturae dotes, quae non minus in corpore,
quam animo, elucebant, et non communem quan-
dam, sed singularem atque humana maiorem con-
ciliabant dignitatem. In his concinnitas mem-
brorum admirabilis, statura plane regia, vultus
HEROË dignissimus, et animi simul magnitudo
incomparabilis, familiam in eo PRINCIPE du-
cebant. Neque haec, quae seorsim in multis in-
venias, in eo divisa, sed bonitate naturae coniun-
cta erant, dignitasque corporis et splendor cum
animi magnitudine certabant, adeo, ut omnes,
quotquot eum viderent PRINCIPEM, de ani-

mo statim conicere tanti HEROIS possent. Belli opera non ex equar, quae Martium ostendebant PRINCIPEM, cum pro patria et libertate anniretur, manuque et consilio valeret, sed pacis praecipue studiosus esset. Quare summa in cives CLEMENTIA usus est, propterea quod temporum iniuria de fortunarum possessione deiectos erexit, patriamque consiliis multo saluberrimis firmavit, LEGES optimas defendit, et SACRA tutatus est, IUSTITIAMQUE administravit tam gloriose, quam constanter. Quae cuncta maximaque BONA, cum cives diligenter ponderant, et cum animis cogitant, fieri non potest, quin acerba lamentatione et eiulatu perfontent urbes, fora, agri, compitaeque trititiam doloremque prodant. Adeo TANTI PRINCIPIS mortem nemo siccis aspiciere oculis, nemo civium aequo ferre animo potest. Luget, collapsa hoc columine, tota DOMVS ANHALTINA, perturbatur aula, languent dolore ORDINES, tota CIVITAS COETHENENSIS velut senio confecta squalet: afflicantur cives universi, et vicem suam deslent: vicini illachrymantur, qui pium simul testantur dolorem, atque iustum PRINCIPEM desiderant moerentes. Quo fit, ut nunquam sine gemitu et lachrymis eorum instituat commemoratio, quae fati inclementia oculis subducta sunt, et insperato casu

casu nobis erepta. Difficulus enim ex animo
evellitur earum recordatio RERUM, quarum pos-
sessio antea nos mirifice delectavit, quarumque
memoriam amor altius animo infixit: maior enim
graviorque talis dolor est, quam ut ei resistere
queamus, cum non unum et alterum, sed univer-
sos afflixerit ac debilitarit, ut vix quisquam repe-
riatur, qui praedicandis tanti PRINCIPIS lau-
dibus sufficiat, et meritis usquequaque celebra-
ndis dignum se praestet, aut iusta saltem pietatis gra-
taeque mentis officia persolvat. Nec vero acer-
bus solum, sed etiam communis hic luctus est, qui,
praeterquam quod Anhaltinos tangit, etiam nos
afficit et perturbat, nec tantum unius regionis cir-
cumscribitur finibus, sed etiam finitimos consensu
doloris movet vulnusque altissimum pectoribus
infligit, adeo, ut, si a PRINCIPE VIDUA ET SOBOLE di-
scesserim, graviolem vix accipere possimus plagam.
At vero, quantacunque tandem sit vis atque magni-
tudo doloris, temperanda nihilo minus ea, et colli-
gendus est animus, ut munus meum exequi valeam,
et iniuncto pietatis officio perfungar, ardua in-
primis et inusitata prorsus in me meosque BENE-
FICIA, quibus vivus nos profecutus est, paucis dun-
taxat, nec magnitudinem EIUS aequantibus, verbis
complectar. Quanquam vellem, fecisset DEUS

B

immor-

immortalis, ut aut vivi, quod destinaveram, **PRINCIPIS** laudes enarrandas suscipere potuissem, quas tacite mecum semper admiratus sum, aut, cum ipso hoc solenni exequiarum die verba de iis facienda sint, idoneis ad dicendum viribus instructus, accederem, quibus me in praesentia video esse destitutum. Sentio enim, quantum flumen ingenii, quanta dicendi exercitatio, quantaque copia ad commemorandas **PRINCIPIS** huius, nedum exornandas, requiratur laudes. Tanta enim sunt, ut vel disertissimi oratoris linguam fatigare, animumque multitudine sua obruere possint. Sed malo ego tenuitatem orationis meae, quam neglectae pietatis crimen deprecari, et quamvis ieiune tenuiterque de divinis ac coelestibus illis laudibus dixerō, satis tamen mihi erit, et auctoritati **SUPERIORUM** obtemperasse, et reverentiae in **PRINCIPEM** paruisse.

Et si autem ingenuus quisque et recti amans ubique patriam habet, nec hominis dignitas aut patria, aut genere, censenda est, sed mente, quae **DEUM** ipsummet praecipue refert, tamen illis, quibus et patria illustris, et excelsa conditio nascendi contigit, gratulamur merito, et tanquam coeli pignora eos suscipimus, ac demisse veneramur. Nam magna vis in terra natali inest, quae, ut
vires

vires largitur nascentibus, sic ortus nascentium eadem distingvit, ac nativitate praecipue patriam multo reddit splendidiorē. Non enim omnia fert tellus, alibi multas cumulasque opes in venis et visceribus, tanquam in sinu gremioque suo, recondit et fovet, alibi gemmas nitore admirabiles, ac pretio vix aestimandas praebet, largiusque impertitur. Haud secus ingenia hominum distingvit, et PRINCIPVM mentes prae aliis coelesti quodam auspicio fingit ac format, ut, veluti gemmae in auro, luceant, et splendore suo rempublicam collustrent, ac sidera imitentur. Quotus enim quisque est, qui ignoret ANHALTINAE GENTIS gloriam, quae multis abhinc seculis exsplenduit inter Hermunduros, antiquissimos Albis et Salae accolae, populos maxime bellicosos. Quas illi gesserint res, quae regna condiderint, quas sibi subiecerint provincias, quantos terrarum tractus in potestate habuerint, quas nationes miserint sub iugum, aut foedere sibi devinxerint, Germanorum annales satis superque docent. Tibi, COETHENA, tibi, inquam, divus PRINCEPS suos debet natales, cui tu, cuiusque gloriosissimis MAJORIBUS accepta refers tuae felicitatis incrementa. Huius auspiciatissima nativitas summo Te gaudio affecit, et in luce locavit, ut sedes caputque fortunati Principatus

esses, et orbitatem a PRINCIPALI DOMO
averteres, quae, sublatis EMMANVELE et LE-
BRECHTO, fratribus, imminebat. Stupet ani-
mus, de GENTIS ANHALTINAE origine cogitans,
ex qua EMMANVEL LEBRECHTVS suum ge-
nus ducit. Summa sunt omnia, sive antiquitatem
consideres, sive gloriam spectes, et nullo tempo-
rum cursu interruptam HEROVM seriem in-
rueris. Tantus hic se aperit dicendi campus, tan-
tusque mihi laudum et meritorum, obversatur cu-
mulus, ut ne verba quidem mihi suppetant, tantum
abest, ut suffectura videantur. Ecquid enim ANHAL-
TINORUM GENTE aut antiquius, aut illustrius, reperia-
mus? Quae originem repetit ab ultimis atque in-
digenis Germaniae populis, qui Albim inter et
Vifurgim confederunt. Sed mitto antiqua, et ad
propiora descendo, quae gratiora sunt, nec ni-
mio temporum spatio a nobis distant. Vt enim ar-
tificiofae et elegantes picturae quandam ab aetate
obscuritatem patiuntur, sic veritas ipsa diuturni-
tate temporis se involvit, et quasi caliginem sibi
affert. Praestat igitur omittere Aborigines, et
praeterire adeo primos antiquissimi generis con-
ditores, quam infra meritorum gloriam ornare.
Notiora temporum intervalla, et propiora ab AL-
BERTO VRSO auspicabor, qui Imperatorum et
Princi-

Principum oculos in se convertit, hostiumque
aciem fulgore suo praestrinxit. Cuius invictum
animum, incredibile robur, certamina armorum
et conflictus secundos, victorias semel et iterum
partas tanti fecit **LOTHARIUS SAXO**, Imperator Au-
gustus, ut summam eius prudentiam crederet sibi,
et rebus Imperii salutarem, quam is ita cum forti-
tudine coniunxit, ut unum hunc omnibus facile
praeferreret, eumque cum imperio militari mitteret
ad motus Italiae componendos. Nemo est, qui non
exploratum habeat, quanta magnitudine animi,
consilio, et circumspectione hoc gesserit munus.
Virtutes, quas in bono ac perito belli duce requi-
rit **Tullius**, in eo non fuerunt tantum, sed praeci-
pue enituerunt. Quem fugit, quam insigne ab
LOTHARIO ei tributum sit beneficium? sedatis in
Italia tumultibus, profligatisque fortiter Saracenis,
perditissimorum latronum turba, reversus, multo
honore, officiisque cultus, et maiori dignitate au-
ctus, dignum opera praemium tulit. Extincta e-
nim **PRINCIPVM** et **MARCHIONVM BRANDENBURGICORVM**
veteri familia, vacuas successore terras **ALBERTO**
lege beneficiaria addixit possidendas, et quod
maximum est, in splendidissimum, et dignitate ab
AVGVSTO proximum **SENATVM** sponte coop-
tavit. Huius vestigia secutus **BERNARDVS**,

C

PRIN-

PRINCEPS domi militiaeque optimus, et Italiae
perinde ac Germaniae notus, trans Alpes et Apen-
ninum imperatorias auxit copias, ut omnes, etiam
hostes, pleno BERNARDVM ore praedicarent.
Praeclare hoc intellexit FRIDERICVS AHENOBARVS,
IMPERATOR AVGVSTVS, qui, proscripto Gvelpho-
rum DVCE HENRICO, SAXONIAM Albi finitimam, et
ducatus titulo ac dignitate comprehensam, ultro
ei concessit, quam eius posterum magna cum gentis
gloria, et has vicinasque regiones adversus Hene-
tos, Boemos, Polonos et Scythas tutati sunt con-
stanter. Crescendi tunc initium habuit BERNARDI
familia, maximosque Germaniae Principes suppe-
ditavit, qui Saxoniam et Marchiam in potestate
tenuerunt. Haec ipsa VITEMBERGA, antiquorum
Saxoniae DVCVVM clarissima sedes, et artium inge-
nuarum PARENS, adhuc veneratur memoriam
ALBERTORVM, RVDOLPHORVM, et PRINCIPVM a BERN-
ARDO progenitorum, qui perpetua cum NOMINIS
laude tam iuste, quam prudenter Saxonum terris
praefuerunt. Tanti semper ab IMPERATORIBVS ha-
biti sunt illius stirpis PRINCIPES, ut Imperatoria-
rum expeditionum Duces aut Comites, et magno-
rum quoque consiliorum participes voluerint esse.
Vanum existimo et inconsultum, illorum lau-
des, tot gentium et populorum linguis literisque
prae-

praedicatas, levi saltem encomio ornare. Praeteri-
bo HEROAS priscos, ab DOMO ANHALTINA
profectos, quorum res gestae omnem facundiam
exsuperant, neque mensura et numero definiri,
multo minus tenui oratione comprehendi possunt.
Si ad PARENTES beatissimi PRINCIPIS ocu-
los converto, nunquam illi ab antiqua MAIORUM
semita deflexerunt, nunquam ab AVORUM vestigiis
recesserunt, sed NOMEN gloriamque, multis ac infi-
nitis accessionibus cumulatam, extulerunt altius
et amplificaverunt. Haud quisquam est tam pe-
grinus in Annalibus, tam ignarus rerum, tam
rudis REIPUBLICAE, qui non legerit facta tantorum
PRINCIPVM, qui non audiverit res pace bel-
loque gestas, qui non cognoverit merita, qui
non cogitaverit labores pro Germania susce-
ptos, qui non coluerit pietatem et magnitu-
dinem animi, qua divi PRINCIPIS eluxit
AVUS, in tantum laudandus, in quantum virtus
aestimari potest. Hunc amavit RDOLPHVS, IM-
PERATOR AVGVSTVS, dilexerunt PRINCIPES, co-
luerunt propinqui, suspexerunt exteri, celebra-
runt scriptis eruditi, obsequio et amore profecuti
sunt subiecti eius ditioni cives. Arbiter ab AV-
GVSTO datus, componendis litibus BRANDENBVR-
GICVM inter et PALATINOS PRINCIPES de terris Iulia-

centibus, ea usus est prudentia, et moderatione, ut ex hoc satis intelligi posset, quantus ille PRINCEPS fuerit, quo subid tempus nemo ad hanc rem perficiendam aut aptior, aut solertior est repertus. Artis Hermeticae, quam vocant, erat studiosus, et praecipue amans literarum, quas in magna etiam fortuna sciebat esse ornamento. Ita factum est, ut ei monumenta ingenii semel, iterum et saepius ab eruditis consecrarentur. Gravissimis Imperii negotiis interfuit, et illis etiam, quae ad curam divinius cultus pertinebant, pacemque RELIGIONIS complectebantur. Nec vero non peritus erat rei militaris, quam consilio et manu administravit, eaque sic inclaruit, ut gloria permaneret ad Gothos, et horum REGI prudentiam pariter atque fortitudinem approbaret, cum versaretur in castris, et nullum in acie periculum recusaret. Nihil eum de hac sententia deducebat, nihil unquam movebat, ut quietem caperet, nulla coeli inclementia retardabat, nihil tam arduum erat aut invium, quod non tentaret et vinceret, Martiique semper ardoris signa daret. Magnos enim animos non capit fortuna tenuis, nec privata conditio remoratur, ut domi, et velut in angulo sedeant, angustiisque se includi finibus patiantur. Haec vis excitabat hunc PRINCIPEM, ut com-
mea-

mearet ad exteros, viseretque remotas gentes, et inspiceret peregrinos mores, Galliam et Italiam Graeciamque perlustraret, et contra barbaros pugnaret, nec, nisi relictis fortitudinis suae monumentis, inde in patriam rediret. PATER EMMA-NVEL, quo animo fuerit, vel sola Cretenfis expeditio declarat, quae, ut longinqua et difficilis, sic ei maxime fuit gloriosa, ut reversum Germania libens et laeta exciperet, maioribusque patriae negotiis destinaret. Itaque remedio orbitatis comparato, in foedus sanctissimum ascivit ANNAM ELEONORAM, per antiqua STOLBERGIORVM stirpe prognatam, in qua condecoranda non minus industria, quam natura elaboravit, ut cum dignitate corporis, tum dotibus animi, praeter ceteras summi loci viragines floreret, imprimisque felicitis uteri esset, quando domum ducta, auspicato post enixa filium, patriam incerta spe anxiam, nato EMMANVELE LEBRECTO, recreatam novo magnoque gaudio erexit et recreavit. Non quidem vidit, quam genuit, SOBOLEM divus PATER, sed POSTHUMAM reliquit, futurum patriae certissimum, se mortuo, firmamentum. Quae singularis DEI providentia effecit, ut a tantis PARENTIBVS, in quibus omnia profecto omnibus partibus absoluta extarent, veram et expressam

D

virtutis

virtutis suae effigiem, posteris in FILIO conspiciendam exhiberent. Pro divo PATRE consilium et curam adhibuit AGNATUS PRINCEPS, IOANNES GEORGIUS, MATREMQUE educandi causa sollicitam, auctoritate adiuvit, et prudentia rerumque usu confirmavit, natuque maximus, et necessitudine proximus, has peregit partes. Omnes certe eo intendit nervos, ut tennelli PRINCIPIS aetas omni cultu formaretur ad publicam, et PRINCIPE dignam fortunam, patrisque exemplo admonitus, cresceret in dies, et spem FAMILIAE perinde ac PATRIAE impleret, morumque et vitae documenta non longius peteret, sed domi continenter inspiceret, et sedulo imitaretur. Gessit monenti morem, neque ab insita naturae bonitate deflexit, eoque magis ad obsequium incitatus est, quo diligentius curavit AGNATUS, ut adultior intelligeret, se in filii loco diligi, et in PATRE mortuo sibi PATREM reddi. Hoc enim non verbis, sed rebus factisque declaravit, et aliis exemplum tradidit, quod intuerentur perinde ac sequerentur: hi maxime, qui in excelsa loco nati, altissimum dignitatis et potentiae gradum inter homines tenerent. Ut enim plantae post ortus suos multo felicius surgunt, et ducto ab radice succo, se efferunt magis, ac latius diffun-

diffundunt ; si manus et industria horti cultoris vigorem adiuvant augentque: sic magnae PRINCIPVM mentes suapte sponte se movent et incitant , altiusque nituntur, cum PRINCIPVM cura formantur , et aequales aequalium consilio finguntur rectius, et reguntur. Nulli enim divus PRINCEPS libentius paruit, quam AGNATO, ad pietatem exhortanti, et avitas paternasque laudes ante oculos ponenti, et persequendas admonenti. Voluptatum illecebras, mollitiem animi, et lubricam aetatis licentiam constanter averfatus, omne tempus virtuti tribuit, quod multi ficta virtutis specie collocant male, et perdunt. Nondum ex ephebis excefferat, cum singulari in res divinas amore ductus, frui MYSTERIIS vellet, et ab his primordia felicitatis caperet, tesseramque pietatis suae adolescentiori etiam aetate daret. Ad hanc accessit constantia et altitudo animi, quam consiliis et cogitationibus adhibuit, ut ea tantum eligeret, quae recta sunt, quaeque PRINCIPEM decerent, et vehementer ornant, nec falsis rerum nominibus, erroneisque vulgi opinionibus decipi patiuntur. Valebat vigore incredibili, et accurata mentis acie omnia pervidebat, et idonea pariter ac iusta quibusque rebus pretia statuebat. Optimis vitae studiis deditus PRINCEPS, ab dele-

Statione neutriquam abhorrebat, et decora corporis exercitatione capiebatur, tum palaestrae operam dabat, veteri HEROVM instituto, quod ad bellum pertinere existimabant. Exercebatur maxime equitando, et pulchre se in gyrum agebat, gladiumque versabat apte et vibrabat, nunc celeriter inferendo ictum, nunc artificiose declinando. Palmam facile ceteris in decursione equestri praeripiebat, et in certaminibus plerumque VICTOR, Troianorum HECTOREM, aut Graecorum ACHILLEM reddere videbatur. In omnibus autem his rebus, cum mira eius et consentanea PRINCIPIS elegantia, tum admiranda quaedam agendi movendique dexteritas elucebat. Quod si enim MAGNVS ille MACEDONVM REX non ab alio, quam ab Apelle pingi, neque ab alio, quam a Lysippo, ex aere duci voluit, quid mihi, vix dicendi studiis initiato, eventurum putabitis? Crimen temeritatis vix effugiam, si regiam divi PRINCIPIS formam non describere quidem, sed adumbrare tantum quodammodo ingrediar, si PRINCIPEM DEO similimum, ductis duntaxat paucis lineis, signare velim. Eadem illi species, eademque auctoritas, quae Iphicrati fuit, qui ut animo magnus, ita corpore conspectior, omnium facile in se convertebat oculos, et vel ipso aspectu cuius movebat

bat admirationem. REGES ipsi eximiam corporis dignitatem collaudarunt, et exteri, etiam Germanorum aemuli, Regium in hoc PRINCIPE decus, quod cum reliquis naturae dotibus coniunctum habuit, haud dissimulare potuerunt. Obscura, et quodammodo debilis est sapientia, quae domi tantum acquiritur, neque ultra fines patriae se profert, usuque destituitur, et peregrinatione caret. Itaque gaudebat motu, et cupiditate flagrabat visendi exteros, et explorandi exquisitissimas regnandi artes, prudentiamque confirmandi. Non enim uni loco omne, quod egregium est dedit NATVRA, neque una gens universe possidet, quod singulae habent, ut mutuis sibi officiis devinciantur. Aliae aliis reguntur moribus, et aliis delectantur studiis: quaedam ad belli munia promptiores, quaedam pace firmiores, multae commerciis florentiores, rerum suarum satagunt, divitiasque ex omnibus terrarum angulis comportant. Has intueri propius, et eligere ac seponere sibi, quod optimum est, dignum PRINCIPE officium censei debet, quae divi EMMA-NVELIS LEBRECHTI sententia fuit, et in luce aulae, et arce Versalliarum sermone celebrata, suffragiisque sapientissimorum Regis procerum approbata, ut vel hoc signo constaret omnibus,

E

qualis

qualis evasurus esset, si rediret in patriam, et regeret: id quod deinceps, aetate nondum matura, exteris quoque sagacissimis ostendit. Sexto decimo aetatis anno se in viam dedit, et foederatos Belgas, Germanorum vicinos et amicos, invisit, sedemque merciorum diligenter contemplatus, reputavit nervos et opes, et vires imperii, ac subsidia potentiae, quibus tuentur libertatem suam. Vidit urbes, obiit provincias, stationes navium perlustravit, classes conspicatus est maximas, quibus utramque Indiam emetiuntur. Vbi ad Amstelam flumen cernere se compendium orbis terrarum intelligebat, eaque ex re magna ad eum utilitas redundabat, praesertim in constituendis aulae rationibus, quae ad instruendam annonam, et componendas inferendasque patriae merces spectant. Inde REGVM colloquia et congressus petebat, atque in Gallia voti compos, prolixè ab REGE acceptus, et ad sermones cum eo habendos benevole intromissus est, et magnum deinde in REGIS animo desiderium excitavit, cum e Gallia abiret. Vt Themistocles Persicam, sic ille Gallicam linguam, non senex quidem, sed IUVENIS promptè didicit, et tam scite locutus est, ut indigenae eum loquentem vix internoscere ab sua gente possent. Elegantià moris, et cultu corporis, celeritate

rate ingenii, solertiaque agendi, et aulae negotia tractandi, se distinxit ab aliis, et nemini procerum ea quidem laude concessit. Cuius rei specimen ante praebuit, quam in Galliam adventavit, et Hagae Batavorum, cum PRINCIPIBUS e Gallia oriundis, familiariter fuit, et cum Arausionensi PRINCIPLE diligenter versatus est, quem et consilii copia, et iudicii maturitate, bellique peritia Regibus parem esse, tam fama acceperat, quam usu vitae confirmatus, norat. Non latent magna, aut non diu ignorantur, et quo magis abscondi solent, eo minus celari possunt. Quod divo PRINCIPI evenit, cuius adventum fama praevenit, ut, quocumque veniret, protinus agnosceretur, et ab obviis salutaretur, maxime a Germanis Principibus, in Belgio et Gallia commorantibus, magno apparatu et honore exciperetur, tanto hominum concursu, ut ex urbibus effusi adventu Principis laetarentur. Eodem tempore in FRIDERICI AUGUSTI SAXONIS amicitiam se insinuavit, et cum Principe Brunsvicensi Hannoveranae propaginis, familiaritatem contraxit. Regem ipsum singulari elegantia sibi conciliavit, ut eadem ab illo comitate acciperetur PRINCEPS, et dimitteretur, reliquis propter summas incomparabilesque virtutes admirationi esset. Confectis itinere-

ribus, amplificavit laudes, et domi forisque collegit faniam. Redux, incredibili suorum gaudio et gratulatione acceptus, in bellum proficisci statuit, RHENUM versus expeditionem suscepturus, si per valetudinem ei licuisset. Quare manendi consilium cepit, et praesentia refecit populum sibi creditum, quando vota passim et plausus civium exaudiebantur. Erat iam ea aetate, qua regendi capax erat, et CAESARIS sententia, AGNATIQUE voluntate, abs tutela liber, magnum in se onus suscipiebat PRINCEPS, et utriusque satisfaciebat expectationi. Annus agebatur supra millesimum sexcentesium tertius et nonagesimus, auspicio coepti regiminis felix, cum Ordines Provinciae, et populus COETHANAE ditionis, PRINCIPI fidem iureiurando alligarent, tanta animorum consensione et concordia, ut nullus in orbe dies iucundior credi, aut laetior celebrari posset. Crescebat felicitas, et gaudium agebatur, cum animum adiciere ad societatem castissimi foederis, cum GISELA AGNETE RATHIA ineundam, quae ab antiquissimis prognata COMITIBUS, non ementitur stirpem, sed ab ultimis OTTONVM AVGVSTORVM temporibus integram et illibatam arcessit. Cuius familiae splendor obscurari potuit, non extingvi,
tantum

tantum abest, ut rerum omnium confectrix vetustas obliterare antiquissimas eius laudes potuerit, ut quoque contra iniuriam temporum firmas semper et stabiles ad hunc usque diem permanent. Raro quidem nascendi felicitas, et formae dignitas, cum virtute coniunctae reperiuntur. Sed GISELAE AGNETI haec propria, et fato benigniori data felicitas est, ut in utroque laudis genere facile primas teneat, et concinnitate sua ac suavitate GRATIAS ipsas referre videatur. Dotes tot et tantae sunt, ut numerus earum vix iniri possit: sanctimonia animi talis, tamque admirabilis, ut sexus foeminarum PRINCIPVM ab ea pietatis et verecundiae exemplum petat. Haec adeo digna fuit, cui illustre nascendi decus, non amissum, sed temporum iniuria intermissum, redderet AVGVSTVS, redditumque, editis publice tabulis, confirmaret. Quantus hic fulgor extortus est? quantum felicitatis accessit? RATHIA nihilominus omni ambitione vacabat, sed principale matrimonium in coelestis beneficii parte ponebat, cumulumque, pristinae MAIORVM dignitati additum, vere iam putabat. Virtute ergo coaluit, et stetit hoc foedus, et arctissima animorum coniunctione, summaque et suavissima voluntatum consensione, firmatum est, atque

F

con-

conservatum. Amor utrinque, data et accepta fide, sincerus, cultus et honor mutuus, PRINCIPVMQVE PARI dignus semper est animadvertus. PRINCEPS coelestes RATHIAE dotes in pulcherrimo animi corporisque domicilio spectabat: ILLI PRINCIPIS decora gravitas in oculis erat, atque in medullis haerebat singularis et eximia charitas, eaque nihil sanctius ducebat, nihil denique sibi, praeter gaudia et fortunam PRINCIPIS, vindicabat. Multa equidem DEI munere consecuta est, sed illud in maximis numerandum est, quod virili et foeminea sobole principalem familiam auxit, et expectationem publici desiderii explevit MATER pia et felix, coelestis benedicti vim experta. Nam quicquid loquebatur et cogitabat, quicquid destinabat et meditabatur, id pro sua pietate DEO et PATRIAE dicebat ipsa ac devovebat, omnesque votorum numeros implebat, neque virtutes a pietate seiungebat, DEVMQVE sic colebat, ut statas illi horas consecraret, et publice privatimque religionis munia obiret. Hoc tale exemplum profuit omnibus, et religionem iniecit praefractis, ut non imitari, summum nefas, putarent cives. Praefertim cum divus PRINCEPS his insisteret vestigiis, et praeiret univer-

fis,

330

fis, quos pietatis suae similes esse cupiebat: beneficiaque ratione et iudicio largiebatur, his praesertim, qui pietate ad DEVM propius accedebant, rectisque vitae officiis alios exsuperabant. Non altercando, sed adorando placari NVMEN, dicebat, et propter capita quaedam seorsim sentientibus non vim afferebat, sed sacra libera permittebat, et templa exstruendi potestatem faciebat: Regem Cyrum imitatus, qui populum ritibus dissidentem, non multavit suppliciiis, sed honoribus ornavit, beneficiisque affecit. Quanto enim fuit religiosior, tanto extitit liberalior; tantoque in recipiendis exulibus promptior, qui religionis causa afflicti, solumque vertere coacti fuissent. Dies me deficeret, si inire beneficiorum numerum coram vellem. Pro me loquantur exteri, odio sacrorum eiectioni, aut indigni habiti, quos perinde ac suos complexus est, et civitate donatos, locupletavit benigne ac fovit, ut tot tantorumque beneficiorum cumulo prope se obrui faterentur. His rebus sempiternum sibi excitavit monumentum in animis civium, quod nulla aetas conficiet, nulla vetustas reticebit. Documento est coetus, ritibus Lutheri constitutus, quem regia liberalitate profecutus, primum lapidem in fundamenta templi

F 2 conie-

coniecit, quod exstrui coeptum, et divino cultui consecratum fuit. Consilio, opera, et sumptu adiuvit architectos, et in principatu suo regalis munificentiae documentum nostri aevi PRINCIPIBUS dedit. Sacerdotes, ut DEI legatos, amavit PRINCEPS, et honoravit, et in omnibus, praesertim sacris rebus, altae mentis consilio probavit, cumque praesentia recte disponebat, tum de futuris optime coniciebat, et posteris etiam, ut providus erat, prospici cupiebat, et quae nocere possent, cogitatione praecipiebat, tristesque casus, et impendentes minas providebat tempestive, et solícite avertebat. Augendis civium fortunis invigilabat, et opes iuste comparandas, admonebat, bonos PRINCEPS pastorum instar curare oves suas, affirmabat, nec verbis ludere, sed factis stare, graviter dicebat: Qui secus faciant, eos lyras imitari iudicabat, quae non intelligant, quem edant sonum. Iustitiam ergo pro Imperii fulcro, et pro imperandi regula habendam, ingeminabat: dominatus, sola utilitate et vi nixos, DEO invisos esse, divus PRINCEPS aiebat: in iudiciis viros integros requirebat, nec alios, quam idoneos et iustos, tribunalibus imponebat: licentiam et improbitatem extemplo compecebat, depravatosque

que mores efferatorum hominum castigabat legibus, et severitatem quoque singulari clementia temperabat, ac delicta non crudelitate, sed ratione ulciscatur, tantum aberat, ut poenis delectari videretur. Plures auctoritate sua, quam suppliciorum gravitate flectebat. Omnibus, etiam minimis, patere ad se aditum volebat, preces et desideria audiebat, PATRISQUE in modum diligebat cives, nec tristes perturbatosque ex conspectu suo abire sinebat. Cupiditates nocendi, et pravas privatasque libidines fugiebat: calliditatem Tiberii, luxuriam Caligulae, et crudelitatem Neronis, ab aulis CHRISTIANORVM PRINCIPVM longissime arcendas, et velut monstra ac furias statim abigendas, rebatur. Repentinos animorum impetus in initiis comprimendos, suo et excellae mentis argumento docebat, qui ut hostes ex insidiis invadant, protinus repellendos, ne dato spatio vires sumant, et moderationis temperantiaeque arcem, quam defendit pietas, expugnent. Quanto autem durior et difficilior pugna est, tanto est victoria gloriosior, cumque ex arena exit, prostrato hoste, nullum deinceps periculum reformidat. Hoc cogitabat divus PRINCEPS, nec voluptatibus se
G dabat,

dabat, quibus servire, et quasi sub iugum mitti, abiectae indolis foret: PRINCIPEM civibus regendis natum, nihil tale delectabat, quod specie libertatis animum corrumperet, eo quod nulla foedior servitus esset, quam quae PRINCIPEM liberum detruderet magis et depravaret. Munitiorem omni diligentia tuebatur, splendorem non affectabat, et a nimis sumptuoso apparatu recedebat prudenter, dignamque PRINCIPE munificentiam servabat. Vnum fortunato, et super alios evecto, PRINCIPI grave erat malum, cum quo conflictabatur indies, sed vincere non poterat, iamque usu intelligebat, PRINCIPES etiam in magna fortuna esse miseros, et quo maiores sint, eo plures hostes se oppugnare, et pericula, molestias, morbosque se laceffere identidem ac infestare. Adversa illi valetudo obstabat, qua tentatus est saepe, at vix, aut raro turbatus ex ea re animus, nunquam, ne inter summos dolores quidem depressus. Repulso et placato congruentibus remediis hoste, non securus erat, neque ignorabat, securitatem esse initium omnium, quae nec opinantes deiiciant, malorum. Idcirco praesidia tempestive circumspiciebat, et morbi vim impetumque retardabat aliquando et runde-

tundebat, ac semel iterumque levare se intelligebat, donec omnes collectas vires effunderet, iamque in praesentissimo vitae et salutis discrimine PRINCEPS versaretur. Neque tunc imparatus erat PRINCEPS, et mali vehementiam frangebatur, arcessitis undique peritissimis medendi artificibus, qui vel ipsum Aesculapinum praestantia ingenii, et curandi facultate adaequarent. Levatus nonnihil PRINCEPS, sed e periculo minime ereptus est, cum iste hostis, velut auctus subsidiis, ab omni parte se commoveret, nunc ex insidiis, nunc aperte PRINCEPEM invaderet, et vitae officinam everteret penitus, atque expugnaret. In tanto malorum concursu, dolorumque certamine adhuc sibi constabat, necdum spem victoriae deponebat, et aliquot deinde annis, magno civium gaudio, desidente tumore, meliuscule se habebat, corporisque habitus corrigi, et paulatim restitui videbatur. Sed postquam tumor rediit, et hostis febris, velut novo telo, armatus, deminuit vires ac debilitavit: Mox difficilis respiratio secuta est, et ingravescentibus denuo malis, non unus duntaxat hostis in eum irruit, sed plures, qui contractis ad aegri perniciem copiis, PRINCEPEM resistendo fortissimum, et tolerando constan-

stantissimum, cessantibus iam induciis, denuo la-
cessentes, de humanis tandem praesidiis deiece-
runt. Animum nihilominus, cum aegre traheret
spiritum, coelesti ope corroboravit, integris sem-
per sensibus, et linguae mentisque compos, dum
suprema et decretoria ei hora instaret, cogitatio-
ne versabatur in coelis, piaque migrationis confi-
lium inibat, priusquam corpus terrae reddidit, ac
nuncium rebus humanis remisit. Eo gratior coe-
lestibus advena, et, suscepto fausti itineris pi-
gnore, novus Civis, quo maiorem vivus coelo in-
tulit gloriam, et praesidio coelitum in possessio-
nem stabilem ac perpetuam inductus, REGEM
AETERNVM sine metu colit, et sine dolore
ac periculo intuetur. Vltro se DIVINAE VOLVN-
TATI permisit semper atque subiecit, et MAXIMO
IMPERATORI, PRINCIPEM e statione
evocanti morem gessit, sub CIVIS signis vicit hos-
tes suos, felicitati et valetudini suae infestos: sub
CIVIS auspiciis exultat securus periculi, nec timens
plagam, et sempiterno splendore fulgens. Tan-
tum dolor ad VIDVAM PRINCIPEM redundat,
moerore et metu prope exanimatam. Equidem
magna est huius constantia et animi firmitas,
quando contra varios casus, et temporum iniurias
se

distingvit, aestimandus. Hac senibus praestitit
et lumen praetulit: hac sibi forsan satis, sed non
satis **FAMILIAE**, nec patriae satis vixit, quam
consilio et auctoritate fulciebat. Illa caput, ista
defensorem amisit: **SOBOLES PATREM, CON-**
IVX vitae socium desiderat: afflicti praesidium,
miseri solatium, extorres perfugium quaerunt,
et auxilio destituti, ingemiscunt et illachryman-
tur. Sed divus **PRINCEPS** gloria immortalitatis
auctus, inter coelites perenni laetitia fruitor, et
triumphat, non lachrymas, sed gratulationem
exposcens, cuius maximae laudes emori non
possunt, et in omnium memoria vigent, nec
civium modo, sed etiam **PRINCIPVM**
REGVMQVE ore, in omnibus
et maxime distitis regionibus
concelebrantur.

I

Trauer-Deel

I.

Leuch/ Lammereiches Land/
 bey neuen Todtes Gauer/
 Da ein entbrannter Blitz in
 deine Leder schlägt/
 Entweiche/ kleide dich in tieffer
 Nächte Trauer/
 Weil Sama diese Post auff
 schwarzen Schwingen trägt:

Durch erboster Luste knallen
 Ist Dein hohes Haupt gefallen/
 Hörstu diese Stimme nicht/
 Welche spricht:

Meint/ ihr Sterne/ es verlöschet euer großes Sonnen-
 Licht.

II.

Mein Fürste/ leyder Ach! zu frühe/ nur zu frühe!
 Wir staunten allererst vor Deinen Wunder Schein;
 Soll Deine Trefflichkeit/ Dein Glanz und Deine Mühe
 Den Armen Sterblichen denn nur gezeigt seyn?
 Freylich/ was der Himmel zeuget/
 Was das Erdne übersteiget/
 Can der Welt nicht eigen seyn/
 Dessen Schein
 Nimmt beflamnte Himmels- Zinnen zu bestimmten
 Sitze ein.

III.

Es setze Dich die Zeit zum Wunder unsrer Zeiten/
 Dich machte die Gestalt zu einen Absolon/
 Durch Davids Erdmüdigkeit ließ Dich der Himmel leiten/
 In Weisheit wardest Du ein rechter Salomon.
 Müste

Müßte sich vor diesen Schätzen
Todt und Leichen-Stein entfeken!
So würde Deine Zeit
 Allbereit!
Bey der Jugend Überflusse hier zur späten Ewigkeit.

IV.

Der Tempel bebet selbst und reget sein Geläut/
 Zu welchen Deine Hand den ersten Stein gelegt/
Ja! Er erschüttert sich bey solcher Todtes Beuthe/
 Wenn man dergleichen Haupt in niedre Brüste trägt:
 Deine Weisheit strahlte reichlich/
 Der Verstand war unvergleichlich /
 Sein Geist wird der ganzen Welt
 Dargestelt!
Wenn er sich im zehnten Jahre schon zu Gottes Tasse hält.

V.

Es rühmet Nieder-Land noch Deine Jugend Stärke/
 Paris bewunderte der Sinnen Trefflichkeit/
Es kennt der Ober-Rhein die Heldengleichen Werke/
 Wenn Dein erbizter Geist den blanden Degen deut.
 So von Besten als von Osten
 Kommen die beglaubten Posten /
 Und berichten dieses frey/
 Ohne Scheu!
Daß Dein vorgeführtes Leben grossen Helden ähnlich sey.

VI.

Und dennoch sindest Du, O grosse Landes Bonne/
 Du giebest uns den Tag und stirbst wie Morgen-Roth!
Nur dieses mangelt noch/ es sollet keine Sonne/
 Wohl aber eine Nacht; O Schrecken voller Todt.
 Wer

Wer will unsre Angst erreichen?
Mund und Angesicht erleichen!
Ach! wir sehen eine Kluft/
Eine Gruff!

Da ein Ohnmachtreiches finden uns fast selbst zum Grabe
rufft.

VII.

o allzu schneller Tod! Anhalt'scher Regenten!
Sechs Jahre scharreten einst fünf gesalbte ein/
Die sich Jan / Friederich / und Wilhelm Ludwig nennen/
Gebrecht / Emanuel / die mußten Leichen seyn.
Frühe Opfer erster Lage!
Eine neue Jammer Klage/
Die nur Thränen bringen kan/
Weht sich an.

Unter Göttern / welch' er sterben / ist ein neuer Riß gethan.

VIII.

Was dir / o grosser Fürst / am Leben abgegangen!
Das nehme Leopold und August Ludw'ig an!
So wird das Fürsten Haus mit solchen Ledern prangen!
Daß kein Cypressen Stamm sie übersteigen kan.
Man soll Dein unsterblich wesen
Noch in Chrysolithen lesen/
Weil Dein Marmor eingeprägt
Dieses trägt:
Hier ist das vollkommne Muster Grosser Fürsten bey-
gelegt.

80N 12

ULB Halle 3
035 302 617

14 W

ORATIO FVNEBRIS,
QVVM
SERENISSIMO PRINCIPI ET DOMINO,
DOMINO
EMMANVELI
LEBRECHTO,
DVCI SAXONIAE, ANGRIAE ET WEST-
PHALIAE, COMITI ASCANIAE ET NIEN-
BVRGI, DOMINO BERENBVRGI ET,
SERVESTAE ETC. ETC. ETC.

PIE PLACIDE QVE DEFVNCTO.
SOLENNITER IVSTA FIERENT,

IN TEMPLO ARCIS
VITEMBERGAE,

ADD. XXVIII AVGVSTI A. C. clbIcccIII,
IPSO SOLEMNI EXEQVIARVM DIE,

HABITA

AB

ABRAAMO VATERO,

VITEMBERGENSI, PHIL. ET MED. STUD.

VITEMBERGAE,
EX OFFICINA HAKIANA.

